

רשומות

ספר החוקים

9 באוגוסט 1968

535

ט"ו באב תשכ"ח

עמוד

184	חוק הכרזות תשכ"ח--1968
192	חוק לתיקון דני הראיות תשכ"ח--1968

חוק הבוררות, תשכ"ח-1968*

פרק א': פרשנות

1. לענין חוק זה – הגדרות
- "הסכם בוררות" – הסכם בכתב למסור לבוררות סכסוך שנתגלע בין צדדים להסכם או שעשוי להתגלע ביניהם בעתיד, בין שנקוב בהסכם שמו של בורר ובין אם לאו;
- "בורר" – בורר שנתמנה בהסכם בוררות או על פיו, לרבות בורר מכריע ובורר חליף;
- "פסק בוררות" – פסק שניתן על ידי בורר, לרבות פסק ביניים;
- "בית המשפט", חוץ מן האמור בסעיפים 5 ו-6 – בית המשפט המחוזי.

פרק ב': הסכם בוררות

2. רואים הסכם בוררות כמכיל את ההוראות שבתוספת ככל שהן נוגעות לענין, והוא כשאינו כוונה אחרת משתמעת מן ההסכם. הוראות מכללא

3. אין תוקף להסכם בוררות בענין שאינו יכול לשמש נושא להסכם בין הצדדים. סיג להסכם

4. הסכם בוררות וסמכותו של בורר על פיו כוחם יפה גם לגבי חליפיהם של הצדדים להסכם, וסמכותו של בורר על פי הסכם בוררות מוקנית גם לבורר חליף, והכל כשאינו כוונה אחרת משתמעת מן ההסכם. חילופי צדדים ובוררים

5. (א) הוגשה תובענה לבית משפט בסכסוך שהוסכם למסרו לבוררות וביקש בעל-דין שהא צד להסכם הבוררות לעכב את התליכים בתובענה, יעכב בית המשפט את התליכים בין הצדדים להסכם, ובלבד שהמבקש היה מוכן לעשות כל הדרוש לקיום הבוררות ולהמשיכה ועדיין הוא מוכן לכך. עיכוב חליטים בבית המשפט

(ב) בקשה לעיכוב תליכים יכול שתוגש בכתב התגה או בדרך אחרת, אך לא יאוחר מהיום שסופו המוקדם לראשונה לגופו של ענין התובענה.

(ג) בית המשפט רשאי שלא לעכב את התליכים אם ראה טעם מיוחד שהסכסוך לא יידון בבוררות.

6. הוגשה תובענה לבית משפט בסכסוך שהוסכם למסרו לבוררות וחלה על הבוררות אמנה בין-לאומית שישוואל צד לה תאמנה קובעת הוראות בענין עיכוב חליטים, ישתמש בית המשפט בסמכותו לפי סעיף 5 בהתאם לאותן הוראות ובכפוף להן. עיכוב חליטים על פי אמנה בין-לאומית

7. (א) נקבע בהסכם בין הצדדים שהתחלת הליכי בוררות או סיומם תוך תקופה פלוגית יהיו תנאי מוקדם למימושה של זכות שביניהם ונתגלע סכסוך בין הצדדים, רשאי בית המשפט, אם ראה שזמן הצדק לעשות כן, להאריך את התקופה, אף אם עברה, בתנאים שימצא לנכון. סעד נמוך ופקעת זכויות

(ב) החליט בית המשפט שסכסוך לא יידון בבוררות, אם לפי סעיף 5 או 6 ואם לפי סעיף 7(ב), בטלה כל תגיה בהסכם בין הצדדים שעל פיה יהיו התחלת הליכי בוררות או סיומם תנאי מוקדם למימושה של זכות שביניהם.

* נתקבל בכנסת ביום ה' באב תשכ"ח (30 ביולי 1968); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 217, תשכ"ח, עמ' 64.

פרק ג': מינוי בורר והעברת בורר מתפקידו

מינוי בורר
על ידי
בית המשפט

8. (א) נתגלע סכסוך בענין שהוסכם למסרו לבוררות ולא נתמנה בורר לפי ההסכם, רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל-דין, למנות את הבורר; בית המשפט רשאי לעשות כן בין שהבורר צריך היה להתמנות על ידי בעל-הדין או אחד מהם, ובין שצריך היה להתמנות על ידי הבוררים שנתמנו או על ידי צד שלישי.

(ב) לא ימנה בית המשפט בורר כאמור בסעיף קטן (א), אלא לאחר שהמבקש נתן לבעל-דינו הודעה בכתב כאמור להלן ולא נענה תוך שבעה ימים מהיום שנמטרה ההודעה:
(1) נקבע בהסכם הבוררות שכל צד ימנה בורר, ינקוב המבקש בהודעה את שם הבורר שמינה וידרוש מבעל-הדין למנות בורר מצידו;
(2) בכל מקרה אחר יציע המבקש בהודעה בורר וידרוש מבעל-הדין להסכים למינויו.

(3) נקבע בהסכם הבוררות שכל צד ימנה בורר, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הצד שמינה בורר, למנות אותו בורר, או אדם אחר, כבורר יחיד.

מינוי בורר
יחיד על ידי
בית המשפט

9. נתמנה בורר נוסף או בורר מכריע, בין על פי הסכם הבוררות ובין על ידי בית המשפט, רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל-דין ועל אף האמור בהסכם הבוררות, למנות אותו בורר כבורר יחיד, אם ראה טעם מיוחד לכך למען קיום הבוררות או סיומה.

מעמד בורר
שנתמנה על ידי
בית המשפט

10. בורר או בורר יחיד שנתמנה על ידי בית המשפט, דינו כדין בורר שנתמנה על ידי צדדים להסכם בורות.

העברת בורר
מתפקידו

11. בית המשפט רשאי להעביר בורר מתפקידו באחד המקרים האלה:

- (1) נתגלה שהבורר אינו ראוי לאמון הצדדים;
- (2) התנהגותו של הבורר במהלך הבוררות גורמת לעיניו דין;
- (3) נבצר מהבורר למלא את תפקידו.

מינוי בורר
חליף

12. (א) נתפנתה כהונתו של בורר, אם עקב התפטרותו או פטירתו ואם עקב העברתו מתפקידו, יחילו הוראות הסעיפים 8 עד 10 על מינויו של בורר חליף, והוא כשאינן כוונה אחרת משתמעת מהסכם הבוררות.

(ב) הועבר בורר מתפקידו, רשאי בית המשפט, במקום למנות בורר חליף, להחליט שהסכסוך שהוא נושא הבוררות לא יידון בבוררות, אם ראה טעם מיוחד לכך.

פרק ד': מהלך הבוררות

הזמנת עדים

13. (א) לבורר נתונה בבוררות אותה סמכות להזמין עדים למתן עדות או להמצאת מסמכים כפי שהיא נתונה לבית המשפט בחובענה שהוגשה לפניו, והוא רשאי לפסוק להם שכר והוצאות.

(ב) עד המעיד בבוררות, חובותיו וחסינותיו יהיו כשל עד המעיד בבית המשפט.

(ג) עד שהוזמן על ידי בורר, רשאי בית המשפט, על פי בקשת העד, לבטל את ההזמנה, אם ראה שהיא באה תוך שימוש לרעה בהליכי הבוררות.

14. עדותו של עד, לרבות עדותו של בעל-דין, תיגבה בשבועה או בהן צדק, אם לא הסכימו הבורר ובעל-הדין לגבות את העדות בלי שבועה ומלי הן צדק, ובלבד שלא יהוייב עד להעיד בשבועה מקום שבית המשפט לא היה מחייבו לעשות כן.

דרכי גביית עדות

15. (א) בעל דין שהוזמן כדין לשיבה פלוגית ולא התייצב, רשאי הבורר באותה ישיבה לדון בסכסוך בהעדרו; בעל-דין שנדרש לטעון טענותיו במועד שנקבע לכך ולא עשה כן, רשאי הבורר לפסוק בסכסוך בהעדרו.

דין בהעדר בעל-דין

(ב) פסק בוררות שניתן אחרי דיון שהתנהל בהעדר בעל-דין או בהעדר טענותיו, רשאי הבורר, על פי פניית בעל-דין שהובאה לפניו תוך שלושים יום מהיום שנמטר לו העתק הפסק, לבטלו ולחזש את הדיון, אם שוכנע שבעל-הדין געדר או לא טען טענותיו מסיבה מוצדקת.

16. (א) בענינים הבאים נתונות לבית המשפט לגבי בוררות הסמכויות למתן סעד הגנור-ות לו לגבי תובענה שהוגשה לפניו:

סמכויות-עור של בית המשפט

- (1) הזמנת עדים, פסיקת שכרם והוצאותיהם;
- (2) נקיטת אמצעי כפייה וענישה כלפי עד שלא גענה להזמנה של הבורר או של בית המשפט, או שסירב להעיד;
- (3) גביית עדות מיד או מחוץ לתחום השיפוט;
- (4) תחליף המצאה של הודעות או מסמכים לבעל-הדין;
- (5) עיקול נכסים, עיכוב יציאה מן הארץ, ערובה להמצאת נכסים, מינוי כותס נכסים, צו עשה וצו לא תעשה.

(ב) בקשה למתן סעד לפי סעיף זה יכול שתוגש על ידי בעל-דין או על ידי הבורר; לא נתמנה עדיין בורר, רשאי בעל-דין להגיש את הבקשה לאחר שנתן לבעל-הדין האחר הודעה כאמור בסעיף 8(ב).

(ג) לענין סעיף קטן (א) דין מינוי בורר או מתן הודעה כאמור כדין הגשת תובענה לבית המשפט.

(ד) הוראות סעיף זה אינן בהן כדי לגרוע מסמכויות הבורר לפי הסכם הבוררות או לפי חוק זה.

17. (א) סעד שניתן לפי סעיף 16(א) יעמוד בתקפו, אם לא בוטל על-ידי בית המשפט, עד למתן פסק הבוררות, ורשאי הבורר בפסק הבוררות לעשותו, כולו או מקצתו, לסעד סופי.

הארכה של סעד זמני

(ב) החלטת הבורר לפי סעיף קטן (א) דינה, פרט לערעור, כדין החלטת בית המשפט.

18. הגשת בקשה לבית המשפט בקשר לבוררות, אם על ידי בעל-דין ואם על ידי הבורר, אינן בה כדי לעכב את מהלך הבוררות, אלא אם הורה על כך בית המשפט או הבורר.

פניה לבית המשפט אינה מעכבת הדיון

19. (א) נקבעה בהסכם הבוררות או בחוק זה תקופה למתן פסק הבוררות או לפעולה אחרת של הבורר, רשאי בית המשפט, על פי בקשה של בעל-דין או של הבורר, להאריך את התקופה מדי פעם לתקופה שיקבע, אף אם עברה התקופה הקודמת.

הארכת תקופות לפעולות הבורר

(ב) בחישוב תקופה כאמור בסעיף קטן (א) לא יבוא במנין הזמן שבו עוכב מהלך הבוררות לפי סעיף 18 או לפי סעיף 33.

פרק ה': פסק הבוררות

- צורת פסק בוררות
20. פסק הבוררות יהיה בכתב ויחתם על ידי הבורר בציון תאריך החתימה; בבוררות לפני בוררים אחדים, די בחתימת רובם אם צויין בפסק ששאר הבוררים אינם יכולים או אינם רוצים לחתום עליו.
- דין פסק בוררות
21. בכפוף לסעיפים 24 עד 28 ובאין כוונה אחרת משתמעת מהסכם הבוררות, מחייב פסק בוררות את בעלי-הדין וחליפיהם כמעשה בית-דין.
- תיקון פסק בוררות
22. (א) הבורר רשאי, על פי פניית בעל-דין ולאחר שניתנה לבעל-הדין האחרים הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, לתקן או להשלים את פסק הבוררות, אם היה לקוי באחד מאלה:
- (1) נפלה בפסק טעות טופר, פליטת קולמוס, השמטה, טעות בחיבור אדם או נכס, בחאריך, במספר, בחישוב וכיוצא באלה;
 - (2) הפסק לקוי בענין שאינו נוגע לגוף הסכסוך;
 - (3) אין בפסק הוראה בדבר תשלום ריבית;
 - (4) אין בפסק הוראה בדבר הוצאות הצדדים, לרבות שכר טרחת עורך-דין.
- (ב) לא ייזקק הבורר לפניה לפי סעיף קטן (א)(3) או (4) שהובאה לפניו כעבור שלושים יום מיום מתן פסק הבוררות, אם ניתן בפני הפונה, או מהיום שנמסר לפונה העתק הפסק, אם ניתן שלא בפניו.
- (ג) הבורר יחליט בפניה לפי סעיף זה תוך שלושים יום מהיום שנמסרה לבעל-הדין האחרים הודעה עליה.
- (ד) ליקויים כאמור בסעיף קטן (א)(1) או (2) רשאי בית המשפט לתקנם תוך כדי דיון בבקשה לאישור הפסק או לביטולו, אף אם לא היתה פניה לבורר או שהיתה פניה והבורר לא החליט בה.
- אישור פסק בוררות
23. (א) בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל-דין, לאשר פסק בוררות; אושר הפסק – דינו לכל דבר, פרט לערעור, כדין פסק-דין של בית המשפט.
- (ב) לא ייזקק בית המשפט להתנגדות לאישור פסק בוררות אלא בדרך בקשה לביטול.
- ביטול פסק בוררות
24. בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל-דין (בחוק זה – בקשת ביטול), לבטל פסק בוררות, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר, מאחת העילות האלה:
- (1) לא היה הסכם בוררות בר-תוקף;
 - (2) הפסק ניתן על ידי בורר שלא נתמנה כדין;
 - (3) הבורר פעל ללא סמכות או שחרג מהסמכויות הנתונות לו לפי הסכם הבוררות;
 - (4) לא ניתנה לבעל-דין הזדמנות נאותה לטעון טענותיו או להביא ראיותיו;
 - (5) הבורר לא הכריע באחד הענינים שנמטרו להכרעתו;
 - (6) הותנה בהסכם הבוררות שעל הבורר לתת נימוקים לפסק והבורר לא עשה כן;
 - (7) הותנה בהסכם הבוררות שעל הבורר לפטוק בהתאם לדין והבורר לא עשה כן;

- (8) הפסק ניתן לאחר שעברה התקופה לגחינתו;
 (9) תכנון של הפסק מנוגד לתקנת הציבור;
 (10) קיימת עילה שעל פיה היה בית משפט מבטל פסק דין סופי שאין עליו ערעור עוד.

25. החליט בית המשפט להחזיר לבורר פסק בוררות, יפסק הבורר תוך תקופה של שלושה חדשים מיום ההחלטה, זולת אם הורה בית המשפט הוראה אחרת. החזרת הפסק לבורר

26. (א) בית המשפט רשאי לדחות בקשת ביטול על אף קיומה של אחת העילות האמורות בסעיף 24, אם היה סבור שלא נגרם עיוות דין. סייגים לביטול הפסק

(ב) לא יבטל בית המשפט את פסק הבוררות כולו, אם ניתן לבטלו בחלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר.

(ג) לא תישמע טענה של בעל-דין שפסק הבוררות ניתן שלא במועדו, אלא אם שמר לעצמו, בהודעה בכתב לבורר לפני מתן הפסק, את הזכות לטעון טענה זו.

27. (א) לא ייזקק בית המשפט לבקשת ביטול שהוגשה כעבור ארבעים וחמישה יום מיום מתן הפסק, אם ניתן בפני המבקש, או מזיכרון שנמסר למבקש, על ידי הבורר או על ידי בעל-דין, העתק הפסק, אם ניתן שלא בפניו; בית המשפט רשאי להאריך את התקופה האמורה, אף אם כבר עברה, מטעמים מיוחדים שיירשמו. המועד לבקשת ביטול

(ב) היתה פניה לבורר לפי סעיף 22, תתחיל התקופה של ארבעים וחמישה יום מהיום שהבורר החליט או צריך היה להחליט בפניה; ובבקשת ביטול על פי העילה האמורה בסעיף 24 (10) – מהיום שנחגלו העובדות המשמשות יסוד לבקשה.

(ג) לא ייזקק בית המשפט לבקשת ביטול שהוגשה אחרי שפסק הבוררות אושר.

(ד) המועדים האמורים בסעיף קטן (א) לא יחולו על בקשת ביטול על פי העילה האמורה בסעיף 24 (1) והוראות סעיף קטן (ג) לא יחולו על בקשת ביטול על פי העילה האמורה בסעיף 24 (10).

28. הוגשה בקשת ביטול והיא נדחתה, יאשר בית המשפט את פסק הבוררות, אף אם לא הוגשה בקשה לאישור; וזוהי בית המשפט את בקשת הביטול בחלקה או שהשלים או תיקן את פסק הבוררות עקב העיון בבקשה, יאשר את הפסק במידה שלא בוטל או נפסל שהושלם או תוקן. בקשת ביטול ואישור הפסק

29. (א) משהוגשה בקשה לאישור פסק הבוררות או לביטול, רשאי בית המשפט להורות על עיקול נכסי בעל-הדין שנגדו ניתן הפסק, עיכוב יציאתו מן הארץ או מתן ערובה למילוי פסק הבוררות; הבקשה יכול שתהיה בעל-פה, ורשאי בית המשפט לפטור את המבקש ממתן ערובה. או עיקול נכסי

(ב) הוראות כל עיקול בדבר עיקול זמני, עיכוב יציאה מן הארץ ומתן ערובה יחולו על סעד לפי סעיף זה בשינויים המחוייבים.

פרק ז' : חיובי הבורר ושפיו

30. בורר שהסכים למינויו חייב לנהוג כלפי בעל-הדין בגאמנות; מעל הבורר באמון שניתן בו, זכאי הנפגע, נוסף על כל תרופה לפי חוק זה, לפיצויים הניתנים בשל הפרת חוזה. אחריות הבורר

31. (א) בעל-הדין חייבים לשלם לבורר את שכרו והוצאותיו (להלן ביחד – השכר), בסכומים, בחלקים ובמועדים שקבע הבורר, והוא כשאינן כוונה אחרת משתמעת מהסכם הבוררות.
- (ב) בעל-דין רשאי לשלם לבורר לחשבון שכרו כל סכום שבעל-דין אחר מפגר בתשלמו, ומשעשה כן זכאי הוא בכל עת לחזור על בעל-הדין האחר ולהפריע ממנו מה ששילם.
32. (א) בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל-דין, להפחית שכר שקבע הבורר שלא על דעת בעל-הדין, אם ראה שהשכר מוגזם, ורשאי הוא לפי זה לצוות על החזרת סכומים ששולמו לבורר לחשבון השכר, והכל כשאינן כוונה אחרת משתמעת מהסכם הבוררות.
- (ב) לא ייזקק בית המשפט לבקשה להפחית שכר שהוגשה לפני מתן פסק הבוררות או אחרי עבור התקופה האמורה בסעיף 27(א).
33. (א) לא שולם לבורר שכרו, כולו או מקצתו, במועדו, רשאי הוא לעכב את המשך הדיון ואת מתן פסק הבוררות או מסירתו עד שישולם הסכום שבפיגור.
- (ב) עשה הבורר כאמור בסעיף קטן (א) לגבי שכר שבעל-דין טוען שהוא מוגזם, רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל-דין, להורות לבורר להמשיך בדיון או לתת את פסק הבוררות או למסרו, הכל לפי הענין, בתנאי שהשכר, כולו או מקצתו, יופקד בבית המשפט או שהמבקש יתן ערובה לתשלמו.
34. בורר שהועבר מתפקידו, רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל-דין, לקבוע אם הוא זכאי לשכרו, כולו או מקצתו, אם לאו, ורשאי בית המשפט לפי זה לצוות על החזרת סכומים ששולמו לבורר לחשבון שכרו.
35. בבקשה שהגיש אחד מבעלי-הדין לפי סעיפים 32, 33(ב) או 34 יהיה הבורר משיב ותינתן לבעל-הדין האחרים הזדמנות באותה לטעון טענותיהם.
- פרק ז' : הוראות שונות
36. דין המדינה לעגין חוק זה כדין כל אדם, אולם הוראות החוק לתיקון סדרי הדיון האזרחי (המדינה כבעל-דין), תשי"ח-1958, יחולו על בוררות שהמדינה צד לה.
37. הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי חוק זה נתונות גם לרשם בית המשפט בעניינים אלה:
- (1) סמכויות שרישם היה מוסמך להשתמש בהן אילו התביעה שבבוררות היתה תובענה שהוגשה לבית המשפט;
 - (2) מינוי בורר;
 - (3) הארכת מועדים לפי חוק זה;
 - (4) אישור פסק בוררות ומתן צו לפי סעיף 29, כשאינן בקשה לביטול הפסק.
38. החלטה של בית המשפט לפי חוק זה ניתנת לערעור ברשות לפי סעיף 19(ב) לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957²; החלטה של רשם לפי חוק זה ניתנת לערעור לפי סעיף 8(ב) ר"ד לפקודת הרשמים, 1936³.

1 ס"ח 251, תשי"ח, עמ' 118.

2 ס"ח 233, תשי"ז, עמ' 148.

3 ע"ר 1936, ת"ס 1 כ"ס 623, עמ' 233; ס"ח 400, תשכ"ג, עמ' 122.

39. אין בהוראות חוק זה כדי למנוע הגשת תובענה לבית המשפט על פי הזכויות והחובות שנקבעו בפסק הדין בוררות לפי חוק זה או בהכרעה שניתנה על יסוד הסכם בעל-פה.

40. פקודת הבוררות 4 – בטלה.

41. תחילתו של חוק זה ביום י"א בטבת תשכ"ט (1 בינואר 1969); אולם בוררות שהתחילה לפני תחילת חוק זה, אם על ידי מתן הודעה מבעל-הדין למשנהו הדורשת ממנו למנות בורר או להסכים למינוי ואם על ידי הודעה לבורר הדורשת ממנו להתחיל לדון בסכסוך – יוסיף לחול עליה הדין הקודם.

תוספת

(סעיף 2)

- א. הבוררות תהיה לפני בורר יחיד, אם לא נקבע מספר בוררים גדול יותר.
- ב. בבוררות לפני מספר זוגי של בוררים ימנו הבוררים, על פי דרישת אחד מהם, בורר גוסף; נתמנה בורר גוסף יהיה הוא יושב-ראש הבוררות.
- ג. בבוררות לפני מספר בלתי זוגי של בוררים יבחרו הבוררים מתוכם יושב-ראש.
- ד. יושב-ראש הבוררות רשאי לקבוע את מקום ישיבות הבוררות ומועדיהן ולהחליט בכל דבר הכרוך בסדרי ישיבות הבוררות.
- ה. החלטות הבוררים ופסק הבוררות יתקבלו ברוב דעות; כאין רוב לפסק הבוררות הסופי, תכריע דעתו של היושב-ראש; בורר שנשאר במיעוט רשאי להביע דעתו החולקת בפסק הבוררות.
- ו. בבוררות שבה נתמנה בורר מכריע יכנס אותו בורר לתפקידו לאחר שהבוררים האחרים, או אחד מהם, נתנו לו ולבעל-הדין הודעה בכתב שאין רוב לפסק הבוררות הסופי, ומשכנס לתפקידו, יבוא הוא במקום הבוררים האחרים.
- ז. נכנס בורר לתפקידו כבורר גוסף, בורר מכריע או בורר חליף, תימשך הבוררות מהשלב שאליו הגיעה לפני כן, אם לא דרש הבורר לנהוג בדרך אחרת.
- ח. הבורר רשאי להורות לבעל-הדין להשיב לשאלונים, לגלות ולהמציא מסמכים ולעשות כל דבר אחר הכרוך בגיהול הבוררות, כפי שרשאי היה לעשות בית המשפט בתוכ-ענה שהוגשה לפניו.
- ט. ציווה הבורר על בעל-הדין דבר הכרוך בגיהול הבוררות, וללא סיבה מוצדקת לא מילא בעל-הדין אחרי הצו, רשאי הבורר, לאחר שהמרה בבעל-הדין, לדחות את התביעה, אם ניתן הצו בגד תובע, או למחוק את ההגנה ולפסוק בסכסוך כאילו לא התגונן הנתבע, אם ניתן הצו בגד נתבע.
- י. הבורר לא יקיים ישיבה בהעדר בעל-הדין אלא אם הזהיר אותו, בכתב או בעל-פה, שידון באותה ישיבה בהעדרו אם לא יתייצב.
- יא. לפני שישגבה עדות, יזהיר הבורר את העד כי עליו להעיד אמת, שאם לא כן יהא צפוי לעונש הקבוע בחוק.

⁴ חוקי א"י, כרך א', פרק 11 עמ' 35.

יב. היתה הכרעת הסכסוך כרוכה בענין הטעון מומחיות, רשאי הבורר, בכל שלב משלבי הדין ולאחר שנתן לבעלי-הדין הזדמנות נאותה לטעון טענותיהם, להורות על מסירת הענין לחוות-דעתו של מומחה שימנה; עותק מחוות-הדעת של המומחה יימסר לבעלי-הדין והם רשאים להתנגד לה ולדרוש את הקירת המומחה כאילו היה עד מטעם הבורר; הבורר רשאי שלא לשמוע עדויות של מומחים אחרים לענין שהוא מסר למומחה, אם הודיע על כך מראש לבעלי-הדין ולא התנגדו.

יג. הבורר יעמיד את תיק הבוררות לרשות בעלי-הדין, בכל עת סבירה, לעיון ולהעתקה.

יד. הבורר יפעל בדרך הנראית לו מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה של הסכסוך ויפסוק לפי מיטב שפיטתו על פי החומר שבפניו; הבורר לא יהיה קשור בדין המהותי, בדיני הראיות או בסדרי הדין הנהגים בבתי המשפט.

טו. על הבורר לתת את פסק הבוררות תוך שלושה חדשים מהיום שהתחיל לדון בסכסוך, או שנדרש להתחיל לדון בו על ידי הודעה בכתב של בעל-דין, הכל לפי המוקדם יותר, אולם רשאי הבורר להאריך את התקופה עד לשלושה חדשים נוספים.

טז. הבורר רשאי להביא שאלה משפטיות המתעוררת במהלך הבוררות או את פסק הבוררות, כולו או מקצתו, לפני בית המשפט בדרך אבעיה לשם מתן חוות-דעת.

יז. הבורר רשאי לתת פסק הצהרתי, צו עשה או לא תעשה, צו ביצוע בעין וכל סעד אחר שבית המשפט מוסמך לתתו, וכן רשאי הוא לתת פסק ביניים המכריע בנושא הבוררות חלקים חלקים.

יח. הבורר רשאי להורות בדבר הוצאות הצדדים, לרבות שכר טרחת עורך-דין, ובדבר שכר הבורר והוצאותיו, כולם או מקצתם, והוא רשאי להורות על הפקדת סכומים אלה או על מתן ערובה לתשלומם; לא הורה הבורר הוראה אחרת, חייבים בעלי-הדין לשלם לו את שכרו והוצאותיו חלק כחלק.

יט. על הבורר לשמור על תיק הבוררות שבע שנים לאחר גמר הבוררות.

כ. מסמך בענין הבוררות שנשלח לבורר או לבעל-דין בדואר רשום עם אישור מסירה, יראוהו כנמסר לנמען בתאריך הרשום באישור המסירה או באישור הסירוב לקבל את המסמך.

יעקב ש' שפירא
שר המשפטים

לוי אשכול
ראש הממשלה

שניאור זלמן שזר
נשיא המדינה

1. פקודת העדות -

חוק לתיקון דיני הראיות, תשכ"ח-1968*

(1) במקום סעיף 5 יבוא:

5. הסייג לסעיף 3 לא יחול במשפט פלילי בשל עבירה של חבלת גוף או של אלימות, כולל משפט בשל נסיון לעבור עבירה כזאת.

"אימתי בן-חג
הורה וילד
כשרים להעיד
זה נגד זה

(2) אחרי סעיף 5 יבואו סעיפים אלה:

5א. (א) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראיה שראש הממשלה או שר תבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או שראש הממשלה או שר החוץ הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, וזאת אם מצא שופט של בית המשפט העליון, על-פי עתירת בעל-דין המבקש גילוי הראיה, כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן האינטרס שלא לגלותה.

"ראיות חסרות
מטעמי טובת
המדינה

(ב) הוגשה לבית המשפט תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל הדין המבקש גילוי הראיה, להפסיק את המשפט לתקופה שיקבע על-מנת לאפשר הגשת העתירה לגילוי הראיה, ואם ראה לגכון - גם עד להחלטה בעתירה.

(ג) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראיה ששר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע באינטרס ציבורי חשוב, וזאת אם מצא בית המשפט הדין בענין, על-פי עתירת בעל דין המבקש גילוי הראיה, כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן האינטרס שלא לגלותה.

(ד) הדין בעתירה לגילוי ראיה לפי סעיפים קטנים (א) או (ג) יהיה בדלתיים סגורות; לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית המשפט העליון או בית המשפט, לפי הענין, לדרוש שהראיה או חכנה יובאו לידיעתו ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או נציגו ומנציג המשרד הממשלתי הנוגע בדבר, אף מהעודד יתר בעלי הדין.

(ה) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לדין בעתירה לפי סעיף זה.

ראיות מפלילות

5ב. (א) אין אדם חייב למסור ראיה שיש בה הודאה בעובדה מהווה יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם או עשוי להיות מואשם בה.

(ב) ביקש אדם להימנע ממסירת ראיה מחמת שהיא עשויה להפיל לילו כאמור בסעיף קטן (א) ובית המשפט דחה את הבקשה והראיה נמסרה, לא תוגש הראיה נגד אותו אדם במשפט שבו הוא מואשם בשל העבירה שהעובדה המתגלית מן הראיה מהווה יסוד מיסודותיה, וזאת אם הסכים לכך.

(ג) האשם שבחר להעיד במשפטו כעד הסניגוריה, לא יחול עליו סעיף זה לגבי העבירה שהוא מואשם בה באותו משפט.

* נתקבל בכנסת ביום ה' באב תשכ"ח (30 ביולי 1968); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בה"ח 757, תשכ"ז, עמ' 182. 1 חוקי איי, כרך א' פרק נ"ד, עמ' 650; תשס"ז, עמ' 16.

ג. (א) זכרים ומסמכים שהוחלפו בין עורך דין לבין לקוחו או אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר עניני לשירות המקצועי שניתן על-ידי עורך-הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, זולת אם ויתר הלקוח על החסיון; והוא הדין בעובד של עורך-דין אשר זכרים ומסמכים שנמסרו לעורך דין כאמור הגיעו אליו אגב עבודתו בשירות עורך-הדין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עורך-דין או עובד של עורך-הדין.

ז. (א) רופא אינו חייב למסור ראיה על דבר המתייחס לאדם שנוקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כרופא והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לרופא בדרך כלל תוך אמון שישמרם בסוד, זולת אם ויתר אותו אדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן האינטרס שלא לגלותה; והוא הדין באדם אשר דבר שנמסר לרופא כאמור הגיע אליו אגב עבודתו בשירות הרופא או בשירות של מוסד רפואי או בצוות המקצועי העובד עם הרופא תוך טיפול בחולים.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות רופא או לעבוד כאמור בסיפה לסעיף קטן (א).

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות.

ז. (א) פסיכולוג-מומחה כמשמעותו בצו שהותקן לפי סעיף זה אינו חייב למסור ראיה על דבר המתייחס לאדם שנוקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כפסיכולוג והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לפסיכולוג בדרך כלל תוך אמון שישמרם בסוד, זולת אם ויתר אותו אדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן האינטרס שלא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות פסיכולוג-מומחה.

(ג) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, רשאי הוא לשמעה בדלתיים סגורות.

(ד) שר הבריאות יתקין בהסכמת שר המשפטים צו שיגדיר מיהו פסיכולוג-מומחה לענין סעיף זה.

ז. כוזן דת אינו חייב למסור עדות על דבר שנאמר לו בוידוי ואשר גילויו אסור עליו לפי דיני דתו.

ז. (א) הסעיפים א עד ז יחולו הן על מסירת ראיות בפני בית משפט ובית דין והן על מסירתן בפני רשות, גוף או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות; ומקום שמדובר באותם סעיפים "בית-משפט" – גם בית דין, רשות, גוף או אדם כזה כמשמעו.

"הכרעה על פי
עדות יחידה
במשפט אזרחי

(3) במקום סעיף 6 יבוא:

6. פסק בית משפט כמשפט ארחי באחד המקרים הבאים על פי עדות יחידה שאין לה סיוע, והעדוה אינה הודאת בעל דין, יפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו; ואלה המקרים:

- (1) העדות היא של קטין למטה מגיל 14;
- (2) העדות היא של בעל דין או של בן-זוגו, ילדו, הורו, אחיו או אחותו של בעל דין;
- (3) העדות היא של אדם המעונין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד;
- (4) התובענה היא נגד עובדו, קטין, חולה במש או בעדר;
- (5) קיימות נסיבות אחרות שבהן דרוש, לדעת בית המשפט, פירוט כאמור.

תיקונים לפקודת
החוק הפלילי

2. בפקודת החוק הפלילי, 1936 —

(1) אחרי סעיף 120 א יבוא סעיף זה:

120ב. (א) מי שחייב להעיד או למסור ראייה אחרת בהליך משפטי הודא ממרוב לעשות כן, דינו — מאסר שנתיים.

(ב) הטלת מאסר לפי סעיף 5 לטקורת בזיון בית המשפט על אדם שסירב כאמור, אין בה כדי למנוע שפיטתו לפי סעיף קטן (א), אולם מי שגירדן למאסר לפי סעיף קטן (א), תגובה מענשו החקופה שבה היה אסור לפי סעיף 5 האמור.

(2) אחרי סעיף 121 יבוא סעיף זה:

121א. המטריד אדם ביודעו שאותו אדם העיד או עשוי להעיד בהליך משפטי ובמחשבה להכשיל את עדותו או למנוע ממתימתו של העד, דינו — מאסר שנה.

ביטול

3. הפקודה המתקנת את חוק העדות, 1936, וכל הודעה שניתנה לפי סעיף 2 לאותה פקודה— בטלים.

יעקב ש' שפירא
שר המשפטים

לוי אשכול
ראש הממשלה

שביאור זלמן שזר
נשיא המדינה

² ע"ר 1936, תוס' 1 מס' 652, עמ' 263.